

20
24

RAPORT ROCZNY

MUZEUM HISTORII POLSKI

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Wystawy	7
Wystawa stała w siedzibie MHP na warszawskiej Cytadeli	7
Inne wystawy stałe	8
Wystawy czasowe	10
2. Projekty i wydarzenia	17
160. rocznica powstania styczniowego	17
Działania stałe i wydarzenia coroczne	17
Kino, teatr i koncerty	18
Projekty internetowe	19
Zbiory cyfrowe	22
3. Działalność edukacyjna i popularyzatorska	26
Lekcje muzealne w roku 2024	26
Cykliczne projekty edukacyjne	26
Projekty realizowane we współpracy z Młodzieżową Radą Muzeum	28
Pozostałe projekty	29
Przewodnicy	34
Badania publiczności	34
Centrum Wolontariatu	35
Dostępne Muzeum	35
Biblioteka	36
4. Działalność naukowa	39
Konferencje	39
Wykłady i spotkania	41
Współpraca z zagranicą i krajowymi ośrodkami naukowymi	42
5. Frekwencja	45
6. Działalność wydawnicza	49
Seria monografii popularnonaukowych	49
Publikacje związane z działalnością MHP	49
Książki o tematyce związanej z powstaniem styczniowym	49
Katalogi wystaw czasowych przygotowanych przez MHP	49
7. Zbiory MHP	52
Pozyskiwane muzealia	52
Pozyskiwane zbiory biblioteczne	52
Inwentaryzacja, wypożyczenia	53
Organizacja magazynów zbiorów	55
Wdrożenie nowego systemu do ewidencjonowania zbiorów muzealnych	55
Konserwacja	56
8. Nagrody i wyróżnienia	59
9. Zarządzanie Muzeum Historii Polski	61
Zarządzanie zasobami ludzkimi	61
Zarządzanie mieniem	62
Działania inwestycyjne w siedzibie MHP na warszawskiej Cytadeli	63
IT	64
Multimedia	65
Zamówienia publiczne	65

Wstęp

Rok 2024 był dla Muzeum Historii Polski czasem intensywnej pracy. We wrześniu tego roku nastąpiła zmiana na stanowisku szefa placówki. Przypadł mi w udziale zaszczyt kontynuowania misji nakreślonej przez Roberta Kostro – współtwórcę i pierwszego dyrektora MHP. Jest to misja budowania muzeum jako mostu między przeszłością a teraźniejszością, ale także mostu między ludźmi – miejsca spotkań łączącego różne wrażliwości i doświadczenia historyczne składające się na bogactwo naszej tożsamości.

Naszym najważniejszym zadaniem pozostaje budowa wystawy stałej prezentującej panoramę tysiąca lat polskiej historii. Chciałbym w tym miejscu bardzo mocno podkreślić, że zmiana na stanowisku dyrektora nie oznacza zmian w koncepcji tej wystawy, przez wiele lat z ogromną pieczołowitością tworzonej przez wieloosobowy zespół uznanych ekspertów. Wystawa powstaje systematycznie i zgodnie z planem, abyśmy na przełomie 2026 i 2027 r. mogli pokazać ją wszystkim rodakom i gościom z zagranicy.

Dwanaście minionych miesięcy potwierdziło, jak wielką rolę odgrywa muzeum w łączeniu rozmaitych wątków naszej historii. Ekspozycje, projekty edukacyjne i badania naukowe podejmowane w 2024 r. stanowiły próbę ukazania wielości perspektyw i różnorodności losów – zarówno wspólnotowych, jak i jednostkowych. Naszą ambicją było nie tylko opowiedzieć o tym, co minęło. Staraliśmy się wskazać, jakie znaczenie mają te doświadczenia dla ludzi żyjących dzisiaj. Temu służyły zwłaszcza wystawy udostępniane w naszej siedzibie na warszawskiej Cytadeli, prezentujące wyjątkowe okazy z naszej kolekcji, różne sposoby budowania narracji o naszych dziejach, a także nowe spojrzenie na Polskę sprzed tysiąca lat.

Ważnym elementem pracy muzeum pozostaje otwieranie się na różne grupy odbiorców. Staliśmy się, aby nasza oferta była inkluzywna i dostępna: dla dzieci i młodzieży, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, mieszkańców Warszawy i całej Polski, a także odbiorców zagranicznych. Historia Polski nie jest bowiem zamkniętą opowieścią – spleta się z historią Europy i innych narodów, a jej dziedzictwo wykracza poza granice państwa. Wystawy przygotowywane przy współpracy MHP w Budapeszcie, Roeselare czy Bredzie przypominają, że polska historia bywała pisana również na emigracji i w diasporze.

Dynamiczny rozwój muzealnych narzędzi cyfrowych, portali i podcastów dowodzi, jak wielki potencjał tkwi w nowoczesnych mediach. Dzięki nim historia dociera do milionów odbiorców, stając się częścią codziennego doświadczenia, rozmów i poszukiwań wszystkich pokoleń. Współczesne muzeum musi być obecne zarówno w przestrzeni fizycznej, jak i wirtualnej – dlatego równolegle rozwijamy gmach na warszawskiej Cytadeli i repozytoria internetowe, tworzymy wystawy i aplikacje mobilne, zapraszamy do naszego imponującego audytorium i do serwisów streamingowych.

Rok 2024 był także czasem budowania wspólnoty wokół muzeum. Darczyńcy i wolontariusze, nauczyciele i przewodnicy, badacze i artyści – wszyscy oni współtworzą Muzeum Historii Polski. Dzięki ich zaangażowaniu instytucja staje się przestrzenią autentycznej wymiany – między nauką a popularyzacją, między profesjonalistami a pasjonatami, między przeszłością a przyszłością.

Patrząc na rok 2024 można dostrzec, że historia opowiedziana w murach muzeum i w przestrzeni publicznej ma moc jednoczenia, inspirowania i przypominania o tym, co w polskich dziejach najważniejsze: o wolności, solidarności, odwadze i zdolności do odbudowy po najtrudniejszych doświadczeniach. Działalność Muzeum Historii Polski w 2024 r. była kolejnym krokiem w budowie instytucji, która nie tylko przechowuje przeszłość, lecz także inspirować przyszłość.

Marcin Napiórkowski

Dyrektor Muzeum Historii Polski w Warszawie

1

WYSTAWY

1. Wystawy

WYSTAWA STAŁA W SIEDZIBIE MHP NA WARSZAWSKIEJ CYTADELI

W 2024 r. trwały prace IV etapu budowy wystawy stałej. Wykonano m.in. konstrukcje stalowe ścian i podniesionych podłóg, wybetonowano posadzki, montowano różne instalacje (np. systemy mgły wodnej, konstrukcje stalowe pod oświetlenie). Ponadto wybudowano konstrukcje stalowe dla wielkogabarytowych obiektów scenograficznych. Trwały prace nad wykańczaniem ścian wystawy, kładzeniem lastriko na podłogach oraz montażami sufitów.

Przygotowano program konserwatorski dla elementów Villi Regii i rozpoczęto ich konserwację. Zaczęto przygotowania dokumentacji warsztatowej gablot i zabudów, a następnie zatwierdzono ich prototypy.

Rozpoczęto produkcję elementów wystawy oraz makiet. Zająto się także multimediami, ikonografią, tekstami oraz infografikami. Ponadto rozpoczęły się odbiory części kopii fizycznych, wykonanych na potrzeby wystawy.

W 2024 r. MHP przekazało Wykonawcy Wystawy Stałej materiały merytoryczne, dotyczące stanowisk multimedialnych, interakcji analogowych, obiektów specjalnych, makiet, grafik scenograficznych, a także tabele eksponatowe, teksty kuratorskie w języku polskim i angielskim, projekty infografik oraz kopie cyfrowe materiałów wizualnych i audiowizualnych. Na bieżąco uzupełniano przekazane materiały o elementy i informacje niezbędne w czasie prac nad wystawą. Zespół kuratorski współpracował z Wykonawcą Wystawy Stałej, uczestnicząc w spotkaniach merytorycznych oraz warsztatowych. Kuratorzy analizowali i weryfikowali przedstawianą przez Wykonawcę dokumentację, prototypy oraz próbki materiałowe.

INNE WYSTAWY STAŁE

Centrum Informacji i Edukacji o Polakach Ratujących Żydów

W 2021 r. MHP rozpoczęło prace nad wystawą stałą na temat pomocy Żydom podczas II wojny światowej. Ekspozycja ma zostać zaaranżowana w budynku należącym do parafii Wszystkich Świętych przy pl. Grzybowskiem w Warszawie. Za pomoc, której mieszkańcom getta podczas okupacji niemieckiej udzielał tutejszy proboszcz, ks. Marcei Godlewski, parafia jako jedyne w Polsce miejsce otrzymała od Międzynarodowej Fundacji Raoula Wallenberga prestiżowy tytuł „House of Life”. Sam ks. Godlewski został odznaczony medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata przez instytut Yad Vashem.

Zaprojektowana we współpracy z firmą „Jarosław Kłaput Project s.c.” wystawa będzie prezentować nie tylko lokalną historię, lecz także zagadnienie ratowania Żydów w miastach i wsiach w szerokim kontekście relacji polsko-żydowskich, antysemityzmu oraz terroru okupacyjnego.

W 2024 r. projekt budowlany wraz z projektem wystawy i kosztorysem został przyjęty i opłacony przez MHP. Muzeum wystąpiło do MKiDN o promesę na sfinansowanie robót budowlanych i wykończeniowych wewnątrz budynku oraz produkcji i montażu wystawy. Prace są przewidziane na lata 2025–2026, a otwarcie Oddziału oraz promujące je działania – na trzeci i czwarty kwartał 2026 r.

Ponadto w 2024 r. zespół rozpoczął opracowywanie oferty edukacyjnej oraz wydał popularnonaukową książkę dla młodzieży o działalności Ireny Sendlerowej i Jadwigi Piotrowskiej z Referatu Dziecięcego „Żegoty”, pt. *Lekarska na zło. O dzieciach z getta w domu Jadwigi Piotrowskiej Anny Czerwińskiej-Rydel*.

„Odważa i pojednanie” – plenerowa wystawa stała w Krzyżowej

Muzeum od 2014 r. prezentuje na terenie kompleksu pałacowego w Krzyżowej plenerową wystawę stałą, która opowiada o dwudziestowiecznej historii relacji polsko-niemieckich: od niemieckiej agresji i okupacji w okresie II wojny światowej, przez dialog, do pojednania na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych. W 2024 r. MHP podejmowało działania związane z bieżącą obsługą wystawy.

Wystawa stała w Polskim Instytucie Badawczym i Muzeum w Budapeszcie

Ekspozycja w Polskim Instytucie Badawczym i Muzeum w Budapeszcie przygotowana przez zespół kuratorski, kierowany przez Wojciecha Kalwata, zbudowana na 140 m², składa się z sześciu tematycznych modułów pokazujących m.in. powiązania dynastyczne, kontakty militarne, gospodarcze. Na wystawie prezentowane są wartościowe eksponaty z kolekcji Polskiego Instytutu Badawczego i Muzeum w towarzystwie atrakcyjnych instalacji multimedialnych. W 2024 r. podejmowano działania związane z popularyzowaniem wystawy.

Wystawa poświęcona 1. Dywizji Pancernej w Roeselare

Wystawa poświęcona gen. Stanisławowi Maczkowi oraz 1. Dywizji Pancernej, ze szczególnym naciskiem na jej szlak bojowy w Belgii w 1944 r. Jest to pierwsza stała wystawa o polskich żołnierzach 1. Dywizji Pancernej, wyzwalających Flandrię w 1944 r. Została ona zrealizowana we współpracy miasta Roeselare i rządu Flandrii. Ekspozycja jest prezentowana w dawnym bunkrze z czasów II wojny światowej i opowiada historię wyzwolenia Flandrii przez gen. Maczka i jego 1. Polską Dywizję Pancerną. W roku 2024 obchodziliśmy 80. rocznicę tego wydarzenia.

Ściana multimedialna w Memoriale Maczka w Bredzie

W Memoriale Maczka w Bredzie znajduje się należąca do Muzeum Historii Polski ściana multimedialna. Zwiedzający MMB mają dzięki niej możliwość zapoznania się z wojennymi losami sześciu wybranych żołnierzy 1. Dywizji Pancernej, w tym samego gen. Stanisława Maczka. Ich historiom, przygotowanym w trzech wersjach językowych (po polsku, angielsku oraz niderlandzku) i opowiadanym przez lektorów, towarzyszą liczne zdjęcia oraz nagrania archiwalne. Ściana jest elementem przygotowanej przez zespół MMB wystawy, na której można zobaczyć wiele oryginalnych eksponatów (m.in. mundury, broń, dokumenty) i lepiej poznać historię wyzwolenia Bredy przez 1. Dywizję Pancerną jesienią 1944 r.

WYSTAWY CZASOWE

„Wielkie i małe historie. Tworzenie kolekcji Muzeum Historii Polski”

28 września 2023 r. nastąpiło uroczyste otwarcie nowego gmachu Muzeum Historii Polski i jednocześnie pierwszej zorganizowanej w nim wystawy czasowej: „Wielkie i małe historie. Tworzenie kolekcji Muzeum Historii Polski”.

Ponad 500 obiektów, wybranych z 60 tys. z kolekcji MHP, zostało zaprezentowanych w ośmiu węzłach tematycznych, odpowiadających różnorodnym sposobom ich pozyskania. Są to kolejno: przedmioty wydobyte podczas nadzoru archeologicznego przy budowie nowej siedziby MHP, obiekty подарowane przez osoby prywatne, kopie konserwatorskie, przedmioty odnoszące się do historii współczesnej, znaleziska archeologiczne, dziedzictwo odzyskane, które w ostatnich latach powróciło do Polski z zagranicy, obiekty pozyskane w wyniku współpracy z instytucjami oraz muzealia zakupione.

Różnorodność tematyczna, czasowa i materialna eksponatów pozwoliła na zaprezentowanie rozmaitych kontekstów – politycznych, cywilizacyjnych i kulturowych. Znalazły się wśród nich dzieła sztuki i rzemiosła, zabytki o kluczowym znaczeniu dla historii Polski i Polaków, ale także pozornie zwyczajne przedmioty, które często były świadkami poruszających losów ich właścicieli.

Wystawa stanowiła też okazję do refleksji na temat znaczenia oryginalnych zabytków w tworzeniu narracji muzealnej, a jednocześnie była formą podziękowania dla osób i instytucji, bez których powstanie kolekcji Muzeum Historii Polski byłoby niemożliwe. Wystawa trwała do 24 marca 2024 r., a jej demontaż zakończył się 30 marca 2024 r. Od otwarcia we wrześniu 2023 r. do zamknięcia odwiedziło ją 105 433 zwiedzających.

Zespół kuratorski: Monika Matwiejczuk, Konrad Morawski, Konrad Pyzel, Rafał Waszczuk, Monika Żebrowska.

„Zaginiony w Potopie. Królewski pałac Villa Regia”

W holu MHP była prezentowana wystawa poświęcona rezydencji Władysława IV Wazy, zniszczonej przez szwedzkie oddziały w trakcie potopu. Najeźdźcze wojska rozebrały marmurową klat-

kę schodową królewskiego pałacu i próbowały spławić ją w dół Wisły. Chciwość jednak zgubiła grabieżców – zbyt obciążone łupami łodzie zatoniły. Detale architektoniczne budowli odnalazła dopiero w XXI w. grupa poszukiwaczy z Hubertem Kowalskim i Marcinem Jamkowskim na czele. Zostały one przekazane Muzeum Historii Polski, które zaplanowało rekonstrukcję majestatycznej klatki schodowej na powstającej wystawie stałej. Część fragmentów Villi Regii można było „przed-premierowo” zobaczyć od 12 kwietnia do 2 czerwca 2024 r.

Zespół kuratorski: Michał Bąk, Michał Rogalski.

Koordynacja: Aleksandra Jakóbczyk-Gola, Sebastian Pawlina.

Współpraca merytoryczna: Weronika Krzemień.

„Potęga opowieści. Od dawnej kroniki do nowoczesnego muzeum”

Muzeum Historii Polski przygotowało przekrojową wystawę poświęconą różnym sposobom tworzenia opowieści dotyczącej historii Polski – od średniowiecza do współczesności.

Na wystawę składało się sześć modułów tematycznych: „Na papierze”, „Na płótnie”, „W tłumie”, „W druku”, „Na ekranie”, „Za szkłem”. Ekspozycja skupiała się na zaprezentowaniu narzędzi służących przedstawianiu historii i wybranych tematów. Uwzględniała nośniki informacji, wykorzystywane do opowiadania historii dla różnych grup odbiorców: pierwsze kroniki; malarstwo historyczne; nowocześniejsze nośniki pamięci historycznej, stosowane w XIX w., związane z popularyzacją druku i lektury osobistej, w tym masowo produkowane wizerunki bohaterów historycznych i fikcyjnych; a wreszcie obrazy ruchome – film i adaptacje filmowe oraz muzeum historyczne i Internet jako media kształtujące wyobrażenia o przeszłości.

Wernisaż wystawy odbył się 14 czerwca 2024 r. Frekwencja od dnia otwarcia do 15 września 2024 r. wyniosła 27 809 osób.

Zespół kuratorski: Robert Kostro, prof. Michał Kopczyński, dr hab. Aleksandra Jakóbczyk-Gola, dr Tomasz Borowski, Michał Bąk i Grzegorz Rogowski.

Koordynacja i produkcja: Iwona Jesionowska i Krzysztof Banach.

Realizacja wykonawcza: firma New Amsterdam według projektu Studia ONTO.

Transport zbiorów na ekspozycję: firma ART Transit.

„1025. Narodziny Królestwa”

Wystawa czasowa przygotowywana we współpracy z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy i Archidiecezją Gnieźnieńską z okazji 1000. rocznicy koronacji Bolesława Chrobrego na króla Polski.

Opowieść skupia się głównie na historii XI w. ze szczególnym uwzględnieniem trzech koronacji: Bolesława Chrobrego, Mieszka II i Rychezy Lotaryńskiej oraz Bolesława Śmiałego i jego żony. Narracja koncentruje się nie tylko na postaciach monarchów, lecz także na królestwie, które powstało i utrwaliło się w XI w., oraz na międzynarodowym i religijnym znaczeniu polskich koronacji.

Ważnymi narzędziami narracyjnymi – oprócz obiektów i ikonografii – są dźwięk oraz analogowe i multimedialne stanowiska interaktywne. W 2024 r. przeprowadzono ostatecznie uzupełniające kwerendy muzealne, zamknięto prace nad tłumaczeniami, zawarto umowy z instytucjami wypożyczającymi.

W związku z koniecznością przedłużenia okresu prezentacji wystawy na czas organizacji Prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej zaplanowano rotację wybranych eksponatów oraz opracowano scenariusz dodatkowych modułów ekspozycji pod hasłem „Wspólnota królestw – wspólnota wyobraźni”.

Wernisaż odbył się 14 listopada 2024 r. Wystawę można oglądać od listopada 2024 r. do lutego 2025 r. Od 15 stycznia 2025 r. wystawa została poszerzona o dodatkowy moduł. Od dnia wernisażu do końca 2024 r. ekspozycję obejrzało 15 803 osoby.

W Audytorium Muzeum Historii Polski odbył się 7 listopada wyjątkowy koncert muzyki średnio-wiecznej w wykonaniu zespołu Ensemble Peregrina. Wydarzenie to było muzyczną zapowiedzią wystawy „1025. Narodziny Królestwa”.

Zespół kuratorski: dr Tomasz Borowski, Agnieszka Leszkowicz,
dr Andrzej Kowalczyk (Muzeum Pierwszych Piastów).

Koordynacja i produkcja: Weronika Krzemień.

Projekt i realizacja: New Amsterdam.

„U siebie: Polskie Chicago”

W 2024 r. rozpoczęto prace przygotowawcze do realizacji wystawy. Zainicjowano rozmowy dotyczące partnerstwa z Muzeum Emigracji w Gdyni i przygotowania ekspozycji do prezentacji w Warszawie i Gdańsku. Uzyskano wstępną zgodę ME na prowadzenie wspólnych prac z ewentualnym otwarciem ekspozycji w 2027 r.

Aby urealnić plan wystaw czasowych MHP, w związku z planowanym otwarciem wystawy stałej w 2026 r., trwają rozmowy na temat możliwości realizacji ekspozycji „Polskie Chicago”. Ostateczna decyzja o przygotowaniu wystawy lub jej wykreśleniu z planu wystaw zostanie podjęta w pierwszym kwartale 2025 r.

Kurator: prof. Joanna Wojdon.

„Powstali 1863–1864”. Wystawa na 160. rocznicę wybuchu powstania styczniowego

W związku z dwuletnim krajowym programem obchodów 160. rocznicy powstania styczniowego MHP przygotowało mobilną wystawę multimedialną, mającą na celu przybliżenie zwiedzającym historii najdłuższego powstania w dziejach Polski.

Ekspozycja w polskiej, angielskiej i litewskiej wersji językowej składa się z dwóch części. Pierwsza z nich to historia powstania 1863–1864, przedstawiona na szesnastu ekspozytorach. Początkiem opowieści są przedstyczniowe manifestacje, w dalszej części zwiedzający poznają m.in. przebieg walk, udział w nich wybranych postaci i grup społecznych, doniesienia światowej prasy, biżuterię patriotyczną oraz modę powstańczą. Do opowiedzenia o powstaniu wykorzystywane są wspomnienia, relacje, archiwalne dokumenty, zdjęcia, grafiki i fragmenty prasy z epoki.

Podczas zwiedzania widzowie – zwłaszcza ci najmłodsi – mogą ułożyć wielkoformatowe puzzle czy zebrać komplet odbitek powstańczych pieczęci.

W kolejnej części wystawy znajduje się multimedialna kopuła z animacją prezentującą wybrane zagadnienia z okresu powstania styczniowego. Obrazy i dźwięki tworzą tu barwną, pełną zwrotów akcji opowieść o zrywie i pozwalają zwiedzającym przenieść się na chwilę w czasy insurekcji.

Wystawa była pokazywana od maja 2023 r. do grudnia 2024 r. w Polsce i na Litwie w 22 miastach, w których łącznie obejrzało ją ok. 140 tys. osób.

Zespół kuratorski: Wojciech Kalwat, Sebastian Pawlina.

„Powstanie Styczniowe na Ponidziu”

Wystawa była prezentowana od 16 lutego do 31 października 2024 r. w Muzeum Regionalnym w Pińczowie. Na planszach przygotowanych przez Muzeum Historii Polski zaprezentowano podobizny i życiorysy osób walczących w powstaniu styczniowym oraz ikoniczne przedstawienia scen walki z lat 1863–1864. Ekspozycję uzupełniają moduły multimedialne i filmy. Zaprezentowano także nieznane dotąd eksponaty wypożyczone z Muzeum Historii Kielc, Muzeum im. Przytkowskich w Jędrzejowie i od prywatnych kolekcjonerów. Łącznie wystawę obejrzało 6125 osób.

„Twarze Powstania”

Wystawa planszowa – uzupełniona replikami strojów z epoki oraz kioskami multimedialnymi z ikonografią powstańczą – została przygotowana w polskiej i angielskiej wersji językowej. Można ją było obejrzeć w Domu Kultury „Mors” w Dębicy; Zespole Szkół Licealnych im. Bolesława Chrobrego w Leżajsku oraz Gminnym Centrum Kultury i Bibliotece w Miejsu Piastowym.

Romuald Traugutt, Marian Langiewicz, Anna Pustowójtówna oraz inne postaci związane z powstaniem styczniowym są bohaterami wystawy. Sylwetki bohaterów stanowią punkt wyjścia do opowieści o zaangażowaniu poszczególnych grup społecznych w zryw narodowy. Łącznie wystawę w 2024 r. obejrzało 3,5 tys. osób.

2

PROJEKTY I WYDARZENIA

2. Projekty i wydarzenia

160. ROCZNICA POWSTANIA STYCZNIOWEGO

W związku ze 160. rocznicą powstania styczniowego realizowane w latach 2023–2024 MHP popularyzowało wiedzę o tym wydarzeniu ważnym w historii.

W 2024 r. MHP nadal prezentowało wystawę „Powstali 1863–64”, która została pokazana również na Litwie. Odbyły się dwa koncerty w siedzibie MHP na warszawskiej Cytadeli. Pierwszy – w styczniu 2024 r. w rocznicę wybuchu powstania, drugi zaś – połączony z podsumowaniem obchodów – 13 grudnia. Zorganizowano także konferencję naukową.

Stale był rozwijany portal powstanie1863-64.pl. Został również zrealizowany projekt „Światelka wolności”, którego celem było upamiętnienie miejsc pamięci, grobów i mogił powstańców. Ważnym składnikiem projektu stały się spotkania z udziałem dorosłych i młodzieży szkolnej, podczas których historycy z MHP opowiadali o historii zrywu oraz jego znaczeniu dzisiaj.

Podsumowaniem obchodów była uroczysta konferencja, podczas której instytucje i osoby zaangażowane w najróżniejsze wydarzenia upamiętniające otrzymały specjalne wyróżnienia.

DZIAŁANIA STAŁE I WYDARZENIA COROCZNE

Plebiscyt „Wydarzenie Historyczne Roku” (whr.muzhp.pl)

Celem ogólnopolskiego plebiscytu internetowego MHP „Wydarzenie Historyczne Roku” jest wyróżnienie najciekawszych inicjatyw poświęconych historii. Do konkursu można zgłaszać wydarzenia związane z szeroko rozumianą historią w trzech kategoriach: wydarzenie, wystawa, edukacja i multimedia. W 2024 r. odbyła się 17. edycja plebiscytu.

Program „Patriotyzm Jutra”

W 2024 r. MHP kontynuowało konkurs na dotacje w ramach programu „Patriotyzm Jutra”, którego celem jest wspieranie organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych, realizujących projekty z zakresu edukacji historycznej i patriotycznej. W 2024 r. w ramach programu przyznano 114 grantów. Wśród nagradzanych projektów znalazły się przede wszystkim przedsięwzięcia promujące historię lokalną i dziedzictwo regionów oraz rocznice przypadające na dany rok.

Założenia programu obejmują wspieranie działań związanych z szeroko pojętą edukacją historyczną, popularyzacją ważnych wydarzeń dziejowych oraz tworzeniem innowacyjnych narzędzi dydaktycznych.

Akcja społeczna „Małe Wielkie Historie”

Muzeum od 2016 r. prowadzi społeczną zbiórkę pamiątek historycznych „Małe Wielkie Historie”. Celem zbiórki jest pozyskanie muzealiów do kolekcji MHP, przede wszystkim tych związanych z osobistymi losami darczyńców. Szczególne znaczenie mają przedmioty związane z polską drogą do niepodległości – zarówno tej w 1918, jak i w 1989 r. Część ofiarowanych przedmiotów trafi na wystawę stałą, a wszystkie inne dary zostaną należycie zabezpieczone z myślą o badaczach przeszłości i wystawach czasowych. W 2024 r. akcja była kontynuowana w Polsce i za granicą.

„Mur ochotników 1920” przy Konkatedrze Bożego Ciała na Kamionku w Warszawie

W 2024 r. otrzymaliśmy wytyczne od Wojewódzkiego Mazowieckiego Konserwatora Zabytków, dotyczące projektu. MHP ma zamiar kontynuować prace związane z miejscem pamięci i wystawą na terenie pocmentarnym w formie pomnika. Upamiętnienie będzie poświęcone żołnierzom 236. pułku Armii Ochotniczej. W tym miejscu 13 sierpnia 1920 r. w starym kościółku ks. Ignacy Skorupka odprawił mszę świętą dla ochotników, którzy wyruszyli do zwycięskiej bitwy z bolszewikami.

KINO, TEATR I KONCERTY

W siedzibie na warszawskiej Cytadeli MHP rozpoczęło projekt związany z prezentacją kina historycznego. Odbłyło się łącznie 95 pokazów filmów (w tym przeglądy filmowe z debatą, premiery, historanki, kino plenerowe, kino dla szkół i kino dla seniora), w których wzięło udział ponad 8 tys. osób.

W audytorium MHP w 2024 r. przedstawienia *Król i caryca*, *Ksiądz Marek* prezentował Teatr Kłasyki Polskiej. Odbyło się tu także wiele ciekawych koncertów m.in. koncert muzyki średniowiecznej w wykonaniu zespołu Ensemble Peregrina, wyjątkowa live sesja zespołu The Dumplings, koncert symfoniczny „Emigranci”, przygotowany w ramach XXIV Festiwalu Sinfonia Varsovia Swojemu Miastu, koncert muzyki symfonicznej w wykonaniu Polskiej Orkiestry Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa i pianisty Huberta Salwarowskiego (prezentujący symfonię neoromantyka, kompozytora i sławnego organisty Cesara Francka, a także *V Koncert fortepianowym Es-dur* Beethovena), a koncert Polskiej Orkiestry Sinfonia Iuventus związany z obchodami 160. rocznicy powstania styczniowego („Moniuszko, Paderewski, Palester”).

PROJEKTY INTERNETOWE

Nowa strona internetowa oraz aktywność na portalach społecznościowych

Muzeum w 2024 r. rozwijało stronę www.muzhp.pl oraz kanały MHP w mediach społecznościowych, takich jak: Facebook, Instagram, Tik Tok, X, LinkedIn, YouTube oraz Spotify, publikując treści historyczne związane z rocznicami historycznymi, bieżącą działalnością programową oraz popularyzując historię w podcastach i programie „Rzecz Historyczna”, które zasilają wiedzę online strony www.muzhp.pl i kanał YouTube MHP.

W 2024 r. MHP, pracując nad rozwojem społeczności wirtualnych, odnotowało wzrost liczby obserwujących i wyświetleń:

- YouTube i Spotify (obserwujący): 84 tys. (YouTube) i 19 tys. (Spotify), liczba wyświetleń 5,5 mln (YouTube) i 600 tys. (Spotify)
- Facebook: liczba obserwujących 40 600; wyświetlenia min. 10 mln
- Instagram: liczba obserwujących 14 tys.; wyświetlenia min. 1,3 mln
- X: liczba obserwujących 7,5 tys.
- LinkedIn: liczba obserwujących 1 tys.

Multimedialny portal historyczny dzieje.pl

Muzeum Historii Polski wspólnie z Polską Agencją Prasową prowadzi od 2010 r. stronę internetową o tematyce historycznej – www.dzieje.pl. Koncentruje się ona na historii XX w., jednak publikuje również aktualności dotyczące dziedzictwa kulturowego i rocznic historycznych, obchodzonych w całej Polsce.

W 2024 r. projekt był kontynuowany. Położono nacisk na rozbudowę serwisu ze szczególnym uwzględnieniem treści powiązanych z rocznicami historycznymi. Poza tym w szczególności sposób były uwzględnione rocznice sejmowe i senackie.

W 2024 r. serwis dzieje.pl opublikował ponad 600 autorskich artykułów historycznych, przeprowadzonych zostało ok. 180 wywiadów, opracowano 50 recenzji książek, przygotowano i uruchomiono rozbudowane zakładki rocznicowe wraz z multimediami, na temat 80. rocznicy bitwy o Monte Cassino, 35. rocznicy wyborów kontraktowych z 4 czerwca 1989 r., 110. rocznicy wybuchu I wojny światowej, 80. rocznicy powstania warszawskiego. W ramach portalu www.dzieje.pl zostało zrealizowanych 35 podcastów oraz 20 odcinków programów edukacyjnych „Rzecz Historyczna”.

Podcasty MHP

W 2024 r. MHP kontynuowało projekt promujący treści historyczne w podcastach. Na audycje składały się podcasty dotyczące najważniejszych wydarzeń z historii Polski w ramach serii „1000 lat. Prześwietlenie”, rozmowy „Inne historie Polski” oraz rozmowy o historii współczesnej.

MHP w 2024 r. zrealizowało 35 podcastów, osiągając łączny wynik 4,7 mln wyświetleń. Nagrania publikowane są na YouTube oraz popularnych platformach streamingowych, jak Spotify i Apple Podcasts.

Portal anglojęzyczny polishhistory.pl

W 2024 r. nastąpił dalszy rozwój portalu – anglojęzycznej platformy przeznaczonej dla zagranicznych historyków i dziennikarzy, ale również dla osób hobbistycznie zainteresowanych dziejami. MHP aktywnie współkreuje politykę pamięci Polski we współpracy z zaprzyjaźnionymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi. Zadaniem portalu jest zapewnienie zainteresowanym dostępu do rzetelnej informacji na temat historii Polski, prezentacja interesujących, stojących na wysokim poziomie merytorycznym tekstów eseistycznych, wywiadów z wybitnymi historykami, recenzji etc.

The Legal Path of Polish Freedom polishfreedom.pl

W 2024 r. w dalszym ciągu prowadzono platformę internetową, na której są publikowane źródła ilustrujące dorobek polskiej myśli prawnej i ustrojowej. Prezentacja wyboru źródeł od X do XX w. pozwala na stworzenie internetowego kompendium ukazującego przez pryzmat oryginalnych dokumentów najważniejsze wydarzenia z historii Polski, ze szczególnym naciskiem położonym na tradycję wolnościową. Dokumenty są prezentowane w języku polskim i angielskim oraz dodatkowo w języku oryginału, jeśli jest inny niż polski (np. łacińskim). Strona jest skierowana przede wszystkim do odbiorców zagranicznych – zwłaszcza studentów i wykładowców – którzy ze względu na barierę językową nie mają możliwości czerpania wiedzy na temat historii Polski z tekstów źródłowych, dostępnych wyłącznie w języku polskim.

Powstanie1863-64.pl – portal o powstaniu styczniowym

W 2024 r. MHP rozwijało portal www.powstanie1863-64.pl. Portal powstał w związku z obchodami 160. rocznicy wybuchu powstania styczniowego i funkcjonuje od stycznia 2023 r. Strona jest podzielona na sześć głównych części. Pierwsza to aktualności o obchodach – zapowiedzi wydarzeń, a także relacje z nich. Druga to interaktywna mapa obchodów, bitew i potyczek, trzecia – czytelnia, czwarta – słuchowiska (podcasty), piąta – materiały filmowe, a szósta – materiały edukacyjne w formie kart pracy dla młodzieży szkolnej.

Stronę odwiedziło ponad 400 tys. osób, z czego w 2024 r. 217 tys. razy.

Social media – Facebook i Instagram

Projekt obchodów 160. rocznicy powstania styczniowego zbudował społeczność wokół działalności Muzeum Historii Polski dzięki aktywnej obecności na Facebooku i Instagramie. Dzięki dywersyfikacji treści (posty, relacje, rolki, filmy, kolaże) dotarliśmy do szerokiego grona odbiorców, angażując ich w cykliczne serie tematyczne.

Regularnie publikowano aktualności dotyczące inicjatyw lokalnych oraz projekty związane z obchodami (wystawy i inne wydarzenia).

Dzięki tym działaniom dotarliśmy do ponad 2 mln użytkowników, budując zaangażowaną społeczność.

ZBIORY CYFROWE

BazHum

MHP kontynuowało projekt BazHum – bazę czasopism humanistycznych i społecznych. W ostatnim kwartale 2024 r. dzięki dofinansowaniu ze środków Krajowego Planu Odbudowy w ramach „Programu wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju” MHP zrealizowało przedsięwzięcie pod nazwą BazHum+ Nowoczesna i Dostępna Baza Czasopism Humanistycznych.

Projekt BazHum+ Nowoczesna i Dostępna Baza Czasopism Humanistycznych miał na celu opracowanie nowej witryny bazy czasopism humanistycznych i społecznych BazHum, zaprojektowanej z myślą o różnych użytkownikach, w tym osób z niepełnosprawnościami. Zmiany mają ułatwić przeszukiwanie bogatego zasobu artykułów naukowych oraz poprawić strukturę interfejsu. Połączono dwa dotychczas odrębne serwisy – bazę bibliograficzną i pełnotekstową – w jeden spójny system.

Baza Zbiorów Cyfrowych

W MHP prowadzona jest baza zasobów cyfrowych. Tworzą ją materiały typu born digital: wytworzone lub pozyskane przez pracowników MHP filmy dokumentalne, historia mówiona, zdjęcia dokumentacyjne, ikonografia wystawy stałej.

W wyniku przeprowadzonego przetargu 28 września 2023 r. MHP podpisało umowę z firmą MobileMs na wdrożenie nowego kompleksowego programu do zarządzania zbiorami cyfrowymi. Od stycznia 2024 r. kontynuowano budowę repozytorium z wykorzystaniem nowego systemu – dokumentację wszystkich plików wraz z wytworzeniem metadanych opisowych. System ma otwarte API umożliwiające publikację wybranych materiałów online.

W czerwcu MHP przystąpiło do budowy Mediateki – repozytorium online, które pozwala udostępniać w Internecie takie zasoby, jak historia mówiona, filmy dokumentalne, nagrania wykładów, archiwum wystaw. Wszystkie materiały publikowane są wraz z opisem metadanowym, permalinkiem oraz informacjami na temat możliwości dalszego wykorzystania. Mediatekę udostępniono 16 grudnia 2024 r., serwis dostępny jest pod adresem: <https://mediateka.muzhp.pl>.

Aplikacja Wzory Historii

„Wzory historii” to aplikacja mobilna Muzeum Historii Polski, stworzona jako narzędzie edukacyjne, które pomaga odnaleźć i zrozumieć ornamenty ukryte na marmurowej elewacji siedziby muzeum. Opowiadamy o dziejach państwa i narodu, a sam budynek również nawiązuje do kolejnych etapów naszej historii – od czasów najdawniejszych po współczesność. Aplikacja dostępna pod adresem: <https://wzoryhistorii.muzhp.pl>.

3

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I POPULARYZATORSKA

3. Działalność edukacyjna i popularyzatorska

LEKCJE MUZEALNE W ROKU 2024

Oferta lekcji muzealnych została dostosowana do możliwości prowadzenia działalności edukacyjnej w budynku Muzeum Historii Polski na Cytadeli. W stałej ofercie edukacyjnej jest dostępnych 26 tematów lekcji dla wszystkich poziomów edukacyjnych, nawiązujących do podstawy programowej.

W ofercie znalazły także propozycje tematów powiązanych z wystawami czasowych „Małe i wielkie historie. Budowanie kolekcji Muzeum Historii Polski”, „Potęga opowieści. Od dawnej kroniki do nowoczesnego muzeum” i „1025. Narodziny Królestwa”. Do każdej wystawy czasowej oferowane były lekcje muzealne dla wszystkich poziomów edukacyjnych, skupiające się na interakcji uczniów z eksponatami muzealnymi. Do lekcji przygotowane były specjalne karty pracy.

W sumie w 2024 r. przeprowadziliśmy 315 lekcji muzealnych, w których udział wzięło ok. 7,9 tys. uczniów.

CYKLICZNE PROJEKTY EDUKACYJNE

Cykl warsztatów rodzinnych „Niedziele z historią”

W ramach cyklu warsztatów rodzinnych „Niedziele z historią” odbyło się trzydzieści spotkań w trzech przedziałach wiekowych – grup dla rodzin z dziećmi 3+, grup dla rodzin z dziećmi 6+ oraz grup dla młodzieży i dorosłych. Podczas wystawy czasowej lub pokazu wystawienniczego tematyka spotkań nawiązywała do tych ekspozycji, a program zajęć obejmował wizytę na wystawie i część warsztatową w salach edukacyjnych.

Liczba uczestników projektu „Niedziele z historią” wynosi 600 osób.

W celu propagowania idei naszych warsztatów powstała Grupa FB „Rodzinne przygody z historią”. W tej chwili grupa liczy 450 członków. Za jej pośrednictwem komunikowane są oprócz „Niedzieli z historią” także inne wydarzenia i aktywności kierowane do rodzin.

Kurs przygotowujący do matury

Kurs odbył się na przełomie marca i kwietnia. Uczestnicy pracowali z zadaniami CKE oraz przygotowanymi specjalnie przez Dział Edukacji MHP. Każde spotkanie poświęcone było innemu typowi zadań maturalnych. W kursie wzięły udział 23 osoby.

Pakiety edukacyjne do filmów: „Powstaniec 1863” i „Czerwone maki”

Przygotowano materiały edukacyjne, zawierające ćwiczenia źródłowe, nawiązujące do fabuł filmów i uzupełniające ich tematykę. Materiały wykorzystują teksty źródłowe i odwołują do artykułów naukowych lub popularnonaukowych. Nie brakuje w nich map, rycin, fotografii i grafik. Oprócz ćwiczeń pakiety zawierają scenariusze lekcji historii i języka polskiego.

Dostępne środy

W połowie roku, od otwarcia wystawy czasowej „Potęga opowieści” została wprowadzona oferta „Dostępne środy”. To cykl wydarzeń dla osób ze szczególnymi potrzebami.

W ramach cyklu zorganizowano osiem wydarzeń na wystawie „Potęga opowieści”: oprowadzania z tłumaczeniem na polski język migowy, kameralne oprowadzania dla osób w spektrum autyzmu, oprowadzania z tyflografikami i audiodeskrypcją na żywo, oprowadzania dla rodziców z maluchami w wieku do 1,5 roku oraz warsztaty dla rodzin z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Na wystawie „1025. Narodziny Królestwa” odbyły się cztery wydarzenia w cyklu: oprowadzanie kuratorskie z tłumaczeniem na polski język migowy, oprowadzanie z przewodnikiem w kameralnej grupie, oprowadzanie dla rodziców z maluchami w wieku do 1,5 roku oraz warsztaty dla rodzin z dziećmi ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi.

Na wystawach czasowych w środy od 16:00 do 18:00 zostały wprowadzone „ciche godziny”, aby umożliwić zwiedzanie osobom z nadwrażliwością sensoryczną.

Czwartki dla seniora

W 2024 r. Muzeum Historii Polski realizowało cykl spotkań skierowanych do seniorów, pod nazwą „Czwartki dla seniora”. Od lutego do grudnia odbyły się 22 spotkania, obejmujące różne formy aktywności: wykłady, warsztaty, oprowadzania oraz spacer tematyczne.

W pierwszej połowie roku seniorzy uczestniczyli w jednym oprowadzaniu po wystawie, jednym spacerze tematycznym, trzech wykładach dotyczących ważnych wydarzeń i postaci z historii Polski oraz sześciu warsztatach z cyklu „Śpiewy historyczne”.

Latem przygotowano program związany z wystawą czasową „Potęga opowieści”, w którego ramach uczestnicy zdobyli praktyczną wiedzę na temat bezpiecznego przechowywania domowych fotografii (spotkanie prowadzone przez konserwatkę papieru z MHP), wzięli udział w warsztatach tworzenia kopii malarskich (z wykładowcami ASP) i wokalnych (historie pierwszych pieśni – spotkanie z Marcinem Szczecińskim) oraz w warsztatach interpretacji dziedzictwa kulturowego (prowadzonych przez specjalistkę z MHP).

W drugiej połowie roku oferta dla seniorów koncentrowała się głównie na warsztatach wokalnych opartych na *Śpiewach historycznych* Juliana Ursyna Niemcewicza – odbyło się pięć spotkań. Rozszerzono program o spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki Historycznej oraz kino dla seniora.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się również oprowadzania po wystawach przez przewodników i wolontariuszy-przewodników. Realizacja cyklu pozwoliła na wzmocnienie więzi z tą grupą odbiorców, umożliwiając jej aktywne uczestnictwo w kulturze oraz rozwój umiejętności w ramach różnorodnych zajęć. W wydarzeniach wzięło udział łącznie 540 osób.

Muzeum uczestniczyło również w Forum Seniora (18 listopada 2024 r.), podczas którego zaprezentowało swoją ofertę na stoisku promocyjnym. Wydarzenie to było doskonałą okazją do nawiązania kontaktów z nowymi uczestnikami i promowania inicjatyw skierowanych do seniorów.

W 2024 r. odbyło się dziewięć wykładów dla Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Domów Dniowego Pobytu dla seniorów i Klubów Seniora.

PROJEKTY REALIZOWANE WE WSPÓŁPRACY Z MŁODZIEŻOWĄ RADĄ MUZEUM

Ogólnopolski Turniej Debat Historycznych

W listopadzie 2024 r. odbył się turniej debat oksfordzkich, współorganizowany przez Młodzieżową Radę Muzeum, dla uczniów szkół ponadpodstawowych z całej Polski. Tematem pierwszej edycji OTDH były bunty, zrywy i powstania narodowe. Zakres chronologiczny obejmował całą historię Polski od średniowiecza po czasy najnowsze.

W ramach turnieju odbyła się faza grupowa online 5–6 listopada, w której wzięły udział 32 czteroosobowe drużyny. Faza pucharowa odbyła się 28–29 listopada stacjonarnie w Warszawie, w siedzibie Muzeum Historii Polski dla 16 najlepszych drużyn wyłonionych w fazie grupowej. Ogółem w Turnieju wzięło udział 128 mówców oraz 32 opiekunów.

Konkurs dla Młodzieży „Nieopowiedziane historie”

Od czerwca do listopada 2024 r. trwał ogólnopolski konkurs dla młodzieży „Nieopowiedziane historie”, zainicjowany przez członków Młodzieżowej Rady Muzeum Historii Polski. W konkursie wzięło udział pięć drużyn z Brodnicy, Olsztyna, Choszczna i Warszawy wraz z opiekunami (nauczycielami). Dzięki warsztatom filmowym, prowadzonym przez filmowca Grzegorza Czerniaka, powstały cztery krótkie filmy opowiadające o historii lokalnej.

POZOSTAŁE PROJEKTY

Klub Nauczyciela

W czerwcu odbyło się coroczne spotkanie nauczycieli współpracujących z Muzeum Historii Polski. Nauczyciele z całej Polski, pracujący szkołach i innych placówkach edukacyjnych, przyjechali do muzeum, aby podsumować miniony rok szkolny i zainspirować się do prowadzenia ciekawych lekcji z młodzieżą po wakacjach.

W programie trzydniowego spotkania znalazły się m.in. spotkanie z prof. Jolanta Choińską-Miką, warsztaty plastyczne, zwiedzanie wystawy „Potęga opowieści”, prezentacja oferty edukacyjnej Muzeum Historii Polski, lekcja emisji głosu, dyskusja i seans kinowy z prelekcją.

W spotkaniu uczestniczyło 60 osób.

14 października 2024 r. w ramach święta powołania Komisji Edukacji Narodowej dla członków Klubu odbył się przedpremierowy seans filmu *Simona Kossak* w reż. A. Panka i spotkanie z Anną Kamińską autorką książki pt. *Simona. Opowieść o niezwykłym życiu Simony Kossak*. W wydarzeniu brało udział 50 nauczycieli.

Noc Muzeów

Tematem przewodnim nocy była Villa Regia, której fragmenty pokazywano w holu muzeum. Zorganizowane zostały oprowadzania kuratorskie oraz warsztaty tańców barokowych we współpracy z zespołem Cracovia Danza.

W budynku muzeum przygotowano grę, podczas której uczestnicy poznawali zarówno ważne części MHP (bibliotekę, sale edukacyjne itp.), jak i historię stojącą za przedmiotami z pokazu wystawienniczego „Zaginiony w Potopie. Królewski pałac Villa Regia”. Zróżnicowane zadania wspierały rozwój umiejętności logicznego myślenia oraz zachęcały do kreatywnej ekspresji. W grze uczestniczyło blisko tysiąc osób.

Przewodnicy MHP zaprosili zwiedzających na nietypowy spacer pt. „Warszawa widziana z dachu MHP”.

Święto 11 listopada: Festiwal Niepodległa i „Przystanek Niepodległość”

11 listopada 2024 r. obchodziliśmy 106. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Z tej okazji już po raz siódmy na Krakowskim Przedmieściu odbył się Festiwal „Niepodległa na Krakowskim Przedmieściu”. Parady, koncerty, animacje dla dzieci, tańce tradycyjne, zabytkowe auta przez cały dzień zachęcały do wspólnego świętowania.

Wydarzenie otworzył o godzinie 12:00 zespół „Warszawianka”, który wraz z trębaczami Straży Miejskiej i osobami zgromadzonymi na placu Zamkowym zaśpiewał *Mazurka Dąbrowskiego*. Jest to jedno z najważniejszych spotkań w ramach akcji #Niepodległadohymnu.

Na warszawskiej Cytadeli po raz 19. odbył się „Przystanek Niepodległość”, coroczne wydarzenie przygotowane przez Muzeum Historii Polski w Warszawie z okazji Święta Niepodległości. Głównymi atrakcjami w tym roku były: gra terenowa „Zagubiony skarb” (dla dzieci, młodzieży i dorosłych), teatr dla dzieci, twórcze warsztaty historyczne, zwiedzanie nowej wystawy „1025. Narodziny Królestwa”, upamiętniającej 1000. rocznicę koronacji Bolesława Chrobrego na króla Polski, **koncert „Wspólna Niepodległa”**.

Liczne inicjatywy edukacyjne i kulturalne, zorganizowane tego dnia, były adresowane do szerokiego grona odbiorców – dzieci, młodzieży i dorosłych.

Podczas gry terenowej „Zagubiony skarb” uczestnicy wcielali się w rolę pomocników numizmatyka, odkrywając monety związane z historią polskiego pieniądza – od denara Bolesława Chrobrego po złotówkę Władysława Grabskiego.

W ramach programu artystycznego odbyło się przedstawienie teatralne dla dzieci pt. *Bohaterski miś*, inspirowane książką Bronisławy Ostrowskiej. Spektakl opowiadał historię pluszowego misia, którego losy rozpoczęły się w 1910 r. we Lwowie, a obejmowały kluczowe wydarzenia historyczne, takie jak walka w Legionach i zakończenie I wojny światowej.

Na część warsztatową wydarzenia składały się twórcze zajęcia historyczne, podczas których uczestnicy mogli: wykonywać kokardy narodowe, ozdabiać królewskie korony, kaligrafować średnio-wieczne inicjały, zapoznać się z techniką sitodruku, tworząc torby lub koszulki z motywem monet z okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Integralną składnikiem wydarzenia było zwiedzanie wystawy „1025. Narodziny Królestwa”. Dzięki obecności przewodników oraz kuratorów zwiedzający mieli możliwość pogłębienia wiedzy o historii związanej z 1000. rocznicą koronacji Bolesława Chrobrego.

Zwieńczeniem wspólnego radosnego świętowania na warszawskiej Cytadeli był koncert „Wspólna Niepodległa” podczas, którego 16 artystów zaprezentowało w nowoczesnych aranżacjach tradycyjne ludowe utwory z województw, z których pochodzą. Na placu przed siedzibą MHP wystąpili: Sarsa, Marika, Grzegorz Hyży, Igor Herbut, Tatiana Okupnik, Jarecki, Kasia Moś, Skubas, Filip Grodowski, Michał Szpak, Natalia Nykiel, Sara James, Mariusz Lubomski, Reni Jusis, Lanberry, Józefina. Wyjątkowe aranżacje przygotował Jan Smoczyński, który wraz z zespołem oraz Kapelą Maliszów towarzyszył artystom na scenie. Na koncert zaprosił prezydent Warszawy wspólnie z Muzeum Historii Polski i Muzeum Wojska Polskiego. Producentami wykonawczymi koncertu byli Stołeczna Es-trada i Kayax.

Konkurs makiet przedstawiających sceny z powstania warszawskiego

W ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Pamięci Powstania Warszawskiego 1944 wspólnie organizowaliśmy konkurs na makiety o powstaniu warszawskim. Otrzymaliśmy 43 prace. W sali kinowo-teatralnej muzeum odbyła się 3 czerwca gala finałowa oraz wystawa wszystkich prac.

„Historia w sieci”

Dostaliśmy grant z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu KPO dla kultury na zrealizowanie projektu „Historia w sieci – warsztaty dla uczniów i nauczycieli”. Do udziału w projekcie zgłosiło się piętnaście zespołów ze szkół średnich. Podczas dwóch dni warsz-

tatów – 19 października i 16 listopada 2024 r. – uczestnicy zapoznali się z wieloma zagadnieniami dotyczącymi ważnych kwestii z zakresu kultury cyfrowej i możliwości, które dają nowoczesne technologie w nauczaniu i uczeniu się historii. Podejmowane tematy to: otwarta kultura, *fact checking*, sztuczna inteligencja, zasoby i narzędzia cyfrowe oraz nagrywanie filmików i podcastów. Zadaniem uczestników było przygotowanie krótkich filmików na temat ich małej ojczyzny, będących zapisem oprowadzania rówieśniczego. Uczestnicy spotkali się w sobotę, 7 grudnia, w siedzibie muzeum, by podsumować projekt, poznać się na żywo, a także obejrzeć na dużym ekranie prace projektowe zespołów oraz zwiedzić wystawę czasową z przewodnikami.

„Armia Andersa” – karty pracy

Powstał nowy zbiór kart pracy dla uczniów i nauczycieli szkół średnich, zatytułowany „Armia Andersa”. Karty opracowano na podstawie materiałów źródłowych, dotyczących Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR, biografii Władysława Andersa i losów ludności cywilnej w otoczeniu Armii Andersa. Wybrane materiały i przygotowanie do nich polecenia oraz propozycje aktywności mają wesprzeć nauczycieli w procesie nauczania historii, a także języka polskiego w szkołach ponadpodstawowych lub w starszych klasach szkół podstawowych.

Program edukacyjny do wystawy „Powstali 1863-64”

W pierwszym półroczu 2024 r. przeprowadziliśmy szkolenie dla nauczycieli, animatorów i edukatorów z Łaszczowa na temat tworzenia gier o tematyce związanej z powstaniem styczniowym. W Wilnie odbyły się warsztaty dla nauczycieli szkół polskich, podczas których zaprezentowaliśmy możliwości edukacyjne wystawy. Z oferty edukacyjnej skorzystali także uczniowie, dla których przeprowadziliśmy lekcje na wystawie. W takich lekcjach wzięli udział również uczniowie kowieńskich szkół podczas prezentacji wystawy w Kownie. W czerwcu natomiast poprowadziliśmy zajęcia dla uczniów szkół rzeszowskich. Okres wakacyjny to warsztaty dla uczestników półkolonii w Busku Zdroju. Warsztaty dla nauczycieli odbyły się również podczas XX Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich. Jesienią zajęcia na temat powstania styczniowego edukatorzy muzealni poprowadzili w szkołach w Płocku i Leżajsku. W sumie w działaniach edukacyjnych wzięło udział 600 osób.

Piknik historyczny „Wejść do historii – powstanie styczniowe”

28 września 2024 r. w parku Muzeum Historii Polski odbył się kolejny piknik historyczny. Tym razem przenieśliśmy się w czasie do obozowiska carskiego i powstańczego z lat 1863–1864. W programie znalazły się m.in.: gry terenowe, żywe lekcje historii w wykonaniu grup rekonstrukcji historycznej, warsztaty edukacyjne, koncert obozowej pieśni powstańczej, gra wielkoformatowa, pokaz mody i biżuterii patriotycznej.

Europejskie Dni Dziedzictwa

We wrześniu w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa zorganizowaliśmy dwa wydarzenia – koncert Janusza Prusinowskiego (lira korbowa) oraz rodzinny spacer z warsztatami „Niezłe ziółko”, nawiązującymi do historii ogrodu pijarów znajdującego się w przeszłości na terenie Cytadeli.

Projekty lokalne

Muzeum Historii Polski prowadzi działalność lokalną na wielu płaszczyznach, wykorzystując potencjał wielofunkcyjnej siedziby na Cytadeli Warszawskiej oraz *genius loci*. Równocześnie w programach instytucji podejmowana jest tematyka historii lokalnej. MHP angażowało się w działania żoliborskich partnerstw lokalnych, koordynowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej dzielnicy Żoliborz. Muzeum uczestniczyło w spotkaniach organizacyjnych oraz wydarzeniach, takich jak warsztaty wielkanocne (marzec), sąsiedzki piknik międzypokoleniowy (czerwiec) i warsztaty bożonarodzeniowe (grudzień). Ponadto współpracowało z Ośrodkiem Pomocy Społecznej przy realizacji projektu „Śladami powstania warszawskiego – Żoliborz się broni”, organizowanego dzięki dofinansowaniu „Warszawskich partnerstw dla wolontariatu”. W ramach tej inicjatywy muzeum współorganizowało spacer po Żoliborzu śladami powstania warszawskiego (21 września 2024 r.) oraz wykład w Domu Seniora „Piękny Brzeg” (29 listopada 2024 r.). Dodatkowo wsparło merytorycznie konkurs wiedzy o II wojnie światowej, zorganizowany dla seniorów przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 392 im. Jana Bytnara (13 listopada 2024 r.).

13 czerwca 2024 r. muzeum uczestniczyło w wydarzeniu zorganizowanym w ramach inicjatywy lokalnej – pikniku integracyjnym mieszkańców Żoliborza. Wydarzenie, współorganizowane przez Stowarzyszenie Pierwszy Żoliborski Uniwersytet Trzeciego Wieku, Żoliborski Dom Kultury oraz Urząd Dzielnicy Żoliborz, miało na celu integrację i aktywizację seniorów. Podczas pikniku muzeum prowadziło akcję informacyjną o swojej działalności.

Podjęto działania mające na celu utworzenie na Cytadeli ogrodu partycypacyjnego, nawiązującego do ogrodów konwiktów pijarów, funkcjonującego na tym terenie przed budową carskiej twierdzy. Rozpoczęto działania budujące pozytywny wizerunek parku na Cytadeli jako przestrzeni rekreacyjnej.

Zorganizowano trzy spotkania informacyjne dla dyrektorów i nauczycieli ze szkół żoliborskich, podczas których zaprezentowano specjalną ofertę dla lokalnych placówek. Opracowano materiały edukacyjne dotyczące historii skarpy żoliborskiej pt. „Zanim powstało muzeum”, które będą wykorzystywane podczas działań edukacyjnych i oprowadzań. Zrealizowano spacer tematyczny po Żoliborzu.

PRZEWODNICY

Przewodnicy Muzeum Historii Polski oprowadzili po wystawach czasowych „Wielkie i małe historie. Tworzenie kolekcji Muzeum Historii Polski”, „Potęga opowieści. Od dawnej kroniki do nowoczesnego muzeum” oraz „1025. Narodziny Królestwa” 419 grup. W stałej ofercie przewodnickiej MHP ma również spacer po warszawskiej Cytadeli, których w 2024 r. odbyło się 72.

W ramach Akademii Przewodnika odbyła się II edycja kursu dla przewodników. W kursie wzięło udział 50 osób. Uczestnicy kursu po zdaniu egzaminów otrzymali uprawnienia do oprowadzania po wystawach czasowych w Muzeum Historii Polski w Warszawie. Dodatkowo na kurs zostało przyjętych 10 wolontariuszy.

BADANIA PUBLICZNOŚCI

Przeprowadzono badania publiczności muzealnej – ilościowe i jakościowe. W ramach badań ilościowych zrealizowano dwie tury ankiet (N=325 i N=232). Pracownicy z zespołu Działu Edukacji i Działu Rozwoju Publiczności zostali przeszkoleni w zakresie prowadzenia wywiadów z odbiorcami na potrzeby ewaluacji wystaw. W badaniach jakościowych współpracowano z dr hab. Beatą Nessel-Łukasik. Dokonano ewaluacji dwóch wystaw czasowych: „Wielkie i małe historie. Tworzenie kolekcji Muzeum Historii Polski” oraz „Potęga opowieści. Od dawnej kroniki do nowoczesnego muzeum”. Otrzymano raporty z rekomendacjami, a na zakończenie badań przeprowadzono warsztaty dla pracowników muzeum.

CENTRUM WOLONTARIATU

Wolontariusze uczestniczyli w organizacji i realizacji wielu wydarzeń, takich jak pikniki, Noc Muzeów, Przystanek Niepodległość, weekendy filmowe oraz warsztaty edukacyjne dla rodzin.

Kontynuowano projekt związany z Archiwum Historii Mówionej oraz stworzono przewodnik dla odwiedzających. Realizowano także projekt dotyczący asysty wolontariuszy dla osób ze szczególnymi potrzebami we współpracy z koordynatorką ds. dostępności.

Wolontariusze brali udział w kursie na przewodnika – wolontariusz-przewodnik będzie oprowadzać grupy niekomercyjne, innych wolontariuszy, wizyty studyjne.

W ramach obchodów Dnia Wolontariusza zorganizowano specjalne weekendowe oprowadzania przez wolontariuszy-przewodników. Inicjatywa cieszyła się dużym zainteresowaniem – wszystkie cztery grupy oprowadzające miały komplet odwiedzających.

DOSTĘPNE MUZEUM

Działania mające na celu poprawę dostępności Muzeum Historii Polski obejmowały organizację konferencji „Postęp w dostępności kultury” (wydarzenie dla środowiska osób działających na rzecz dostępności w kulturze oraz odbiorców dostępnych działań).

Opracowano wewnętrzny dokument „Wytyczne zapewniania dostępności – wystawy czasowe” dla projektantów i architektów współpracujących z MHP przy wystawach czasowych. Przygotowano przewodnik przez wizytę w MHP – dokument opracowany w tekście łatwym do czytania i rozumienia ETR (ang. *easy to read*), przygotowujący do wizyty w muzeum. Opracowano program „Dostępne środy” i wprowadzono ciche godziny na wystawach czasowych.

MHP uczestniczyło w projekcie „Projektowanie uniwersalnej kultury – dostępność w instytucjach kultury” w Zadaniu 3.3. Pakiet szkoleń – dostępność instytucji kultury i wdrażanie standardów dostępności, realizowanego przez Narodowe Centrum Kultury w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach działania 3.3. „Systemowa poprawa dostępności” Priorytetu III „Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami” Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027.

Muzeum brało udział w Festiwalu Kultury bez Barier (16–20 października 2024).

BIBLIOTEKA

Księgozbiór biblioteki MHP liczy ok. 8 tys. woluminów i stale się powiększa dzięki zakupom, darom oraz wymianie międzybibliotecznej. Gromadzimy literaturę dotyczącą przede wszystkim historii Polski, ale także historii kultury, sztuki, Kościoła, katalogi wystaw, publicystykę i reportaże, varsavia-na, biografie i wspomnienia oraz wydawnictwa dla dzieci i młodzieży. W bibliotece funkcjonuje czytelnia, z której mogą korzystać wszyscy goście odwiedzający muzeum, ale wypożyczać książki na zewnątrz mogą jedynie pracownicy i stali współpracownicy muzeum, np. edukatorzy, przewodnicy muzealni.

W bibliotece wykorzystywany jest nowoczesny program biblioteczny PATRON firmy MOL. W Czytelni można skorzystać z wypożyczalni cyfrowej ACADEMICA.

Biblioteka prowadzi działalność edukacyjną w zakresie lekcji bibliotecznych, popularyzacji książek i czytelnictwa oraz Dyskusyjny Klub Książki Historycznej w ramach muzealnej oferty „Czwartki dla Seniora”. Biblioteka organizuje również szeroko zakrojoną promocję w środowisku muzealnym oraz bibliotecznym.

4

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

4. Działalność naukowa

KONFERENCJE

„Muzea historii Polski”, 16–17 maja

Konferencja towarzyszyła wystawie „Potęga opowieści. Od dawnej kroniki do nowoczesnego muzeum”. Wydarzenie wynikało z potrzeby rozwijania refleksji nad tworzeniem instytucji muzealnej, poświęconej prezentacji historii narodowej. Pomysł stworzenia muzeum gromadzącego pamiątki narodowe sięga przełomu XVIII i XIX w. Jej najnowszym wcieleniem, a zarazem podsumowaniem wielu lat dążeń, jest realizacja projektu budowy Muzeum Historii Polski. Konferencja była poświęcona różnorodnym, formułowanym na przestrzeni kolejnych dekad, koncepcjom stworzenia muzeum prezentującego dzieje naszego kraju jest próbą przybliżenia dziedzictwa tej wielkiej idei.

Do udziału w dwudniowej konferencji zaproszono ponad dwudziestu ekspertów z dziedziny muzealnictwa, historii, antropologii i studiów nad pamięcią. Kolejne panele referatów i dyskusje poświęcono różnym aspektom i interpretacjom idei muzeum historii Polski.

„Mity założycielskie III Rzeczypospolitej. Przełom 1989 roku z perspektywy 35 lat”, 4 czerwca

Rok 1989 był przełomowy w najnowszej historii Polski. Trzy wydarzenia tamtego okresu miały szczególną wagę – rozmowy Okrągłego Stołu, częściowo wolne wybory 4 czerwca i powołanie rządu Tadeusza Mazowieckiego. Konferencja, organizowana 35 lat po tych wydarzeniach, była poświęcona analizie mitów opisujących wydarzenia 1989 r. W jej trakcie zadano pytania o to, w jaki sposób zmieniło się nasze postrzeganie tamtych wydarzeń oraz czy możliwe jest dzisiaj zbudowanie wokół wydarzeń 1989 r. minimalnego konsensusu pamięci podobnego do tego, który obejmuje odzyskanie niepodległości w 1918 r. Zorganizowano dwa panele – w jednym z nich dyskutowali uczestnicy wydarzeń historycznych: Czesław Bielecki, Aleksander Hall oraz Jan Rokita, a w drugim badacze: Joanna Wawrzyniak, Michał Łuczewski oraz Antoni Dudek.

XXII edycja konferencji Recovering Forgotten History. The Image of East-Central Europe in English-Language Academic Textbooks and Monographs

W latach 2011–2021 Muzeum było współorganizatorem, a od 2022 r. jest głównym organizatorem cyklu konferencji dla historyków z krajów anglosaskich, którzy zajmują się dziejami Polski i Europy Środkowo-Wschodniej. Inicjatorem projektu był prof. Andrzej S. Kamiński z Uniwersytetu Georgetown. Celem wydarzenia jest propagowanie spojrzenia na historię Polski i regionu z poszanowaniem prawdy historycznej i poprawienie błędnych opinii na temat Polski, pojawiających się w publikacjach zagranicznych. W 2024 r. konferencja odbyła się w Warszawie w dniach 9–16 czerwca.

„Historia i pamięć. Powstanie warszawskie z perspektywy 80 lat”, 2 października

Powstanie warszawskie zajmuje szczególne miejsce w najnowszej historii Polski. Wciąż jeszcze ogromne emocje i kontrowersje wywołują okoliczności, przebieg, a zwłaszcza konsekwencje tego największego zrywu zbrojnego Armii Krajowej. Mimo to trudno wskazać inne wydarzenie, którego wolnościowy i bohaterski wymiar w równym stopniu, corocznie, łączyłby miliony Polaków. W 80. rocznicę powstania muzeum zaprosiło do dyskusji o pamięci o tym wydarzeniu historycznym, a także o najnowszych ustaleniach historiografii. W panelu poświęconym pamięci udział wzięli Estera Fliegier, Piotr Gursztyn, Jan Ołdakowski i Marcin Napiórkowski, a w panelu dotyczącym najnowszych badań dyskutowali Norbert Bączyk, Daniel Koreś, Janusz Marszałec i Katarzyna Utracka.

„Rzeczpospolita powstańcza”, 8–9 listopada

W trakcie konferencji postawiono pytanie o „stare” i „nowe” oblicza insurekcji kościuszkowskiej. Nie dzięki kolejnym odczytanym referatom, lecz w toku żywych dyskusji i swobodnych rozmów, historycy i muzealnicy poprowadzili publiczność zgromadzoną w gmachu MHP po ideowych, geopolitycznych, militarnych, społecznych i sakralnych obliczach Rzeczypospolitej powstańczej. Dyskusje zaczęto od najbardziej rozpoznawalnego znaku insurekcji – postaci Tadeusza Kościuszki – a zakończono na kwestii, czy rok 1794 był spoiwem między starą a nową Polską. W trakcie konferencji odbyło się siedem paneli dyskusyjnych z udziałem siedemnastu ekspertów.

WYKŁADY I SPOTKANIA

Cykl wykładów otwartych „Otwórz się na historię”

W siedzibie Muzeum Historii Polski organizowane są wykłady otwarte, poświęcone prezentacji zagadnień związanych kontekstowo z innymi projektami muzeum, a zwłaszcza z tematyką wystaw czasowych. Koncepcja spotkań łączy formę wykładu z dyskusją z uczestnikami wydarzenia. W roku 2024 zorganizowano jedenaście wykładów:

- Łukasz Kamiński, „Zrozumieć niepojęte – dramatyczny protest Ryszarda Siwca”, 25 stycznia,
- Agata Ročko, „Kontusz czy frak? Moda – symbol czy manipulacja w kulturze polskiej”, 22 lutego,
- Andrzej Nowak, „Czy można się rozsiąść wygodnie w niepodległości? Pytania o poduszkę z orłem”, 29 lutego,
- Hubert Kowalski, „Zrabowane – odzyskane – zaprezentowane. Interdyscyplinarne badania dna Wisły i ich konsekwencje”, 21 marca,
- Richard Butterwick-Pawlikowski, „Kogo reprezentuje poseł? Parlamentarzyści w Anglii i Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej”, 3 kwietnia,
- Iwona Luba, „Opowieści o potędze. Sztuka i II Rzeczpospolita”, 25 kwietnia,
- Paweł Żmudzki, „Pierwszy złoty wiek historiografii. O kronikach Anonima zwanego Gallem i mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem”, 9 maja,
- Jolanta Choińska-Mika, „Trudna sztuka kompromisu. O konfederacji warszawskiej”, 20 czerwca,
- Dariusz Gawin, „Henryk Sienkiewicz – pisarz nowoczesny”, 5 września,
- Tomasz Borowski, „Pierwsze królestwo. Jak żyli jego mieszkańcy? Gdzie leżały jego bogactwa?”, 21 listopada,
- Grażyna Jurkowlaniec, „Królowie – kapłani – prorocy. Przedstawienia władców w sztuce europejskiej X–XII wieku”, 5 grudnia.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ I KRAJOWYMI OŚRODKAMI NAUKOWYMI

Współpraca z Research Centre for Polish-Lithuanian Studies Uniwersytetu w Aberdeen

Muzeum kontynuowało współpracę – jako partner naukowy – z Research Centre for Polish-Lithuanian Studies, powołanym na uniwersytecie w Aberdeen. Współpraca obejmowała działalność naukową i popularyzatorską.

XXI Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Białystok 17–20 września 2024

Muzeum było po raz kolejny współorganizatorem Powszechnego Zjazdu Historyków, który tym razem odbywał się w Białymstoku. Współpraca ta obejmowała zarówno kwestie merytoryczne (za-projektowanie i realizacja paneli), jak i organizacyjne.

5

FREKWENCJA

5. Frekwencja

W 2024 r. Muzeum Historii Polski odwiedziło blisko **100 tys. zwiedzających**. Początek roku był czasem rozwoju oraz wypracowywania nowych modeli oferty edukacyjnej oraz kulturalnej. Współ z projektami wystawienniczymi – trwającą od poprzedniego roku wystawą „Wielkie i małe historie. Tworzenie kolekcji Muzeum Historii Polski” oraz pokazem „Zaginiony w Potopie. Królewski pałac Villa Regia” – przyczyniły się one do utrzymania zainteresowania publiczności po otwarciu muzeum jesienią poprzedniego roku.

Od stycznia wystawę „Wielkie i małe historie. Tworzenie kolekcji Muzeum Historii Polski” odwiedziło ponad **20 tys. osób**. Frekwencja na pokazie wystawienniczym „Zaginiony w Potopie. Królewski pałac Villa Regia” wyniosła ponad **13 tys. zwiedzających**. Największym tegorocznym sukcesem wystawienniczym pod względem frekwencyjnym okazała się wystawa „Potęga opowieści. Od dawnej kroniki do nowoczesnego muzeum”. Przyciągnęła ona prawie **28 tys. zainteresowanych**. W ostatnim kwartale 2024 r. otworzyliśmy kolejną wystawę – „1025. Narodziny Królestwa”. Mimo niecałych dwóch miesięcy, które minęły od jej otwarcia, frekwencja na dzień 31 XII 2024 r. przekroczyła **15 tys. odwiedzających**.

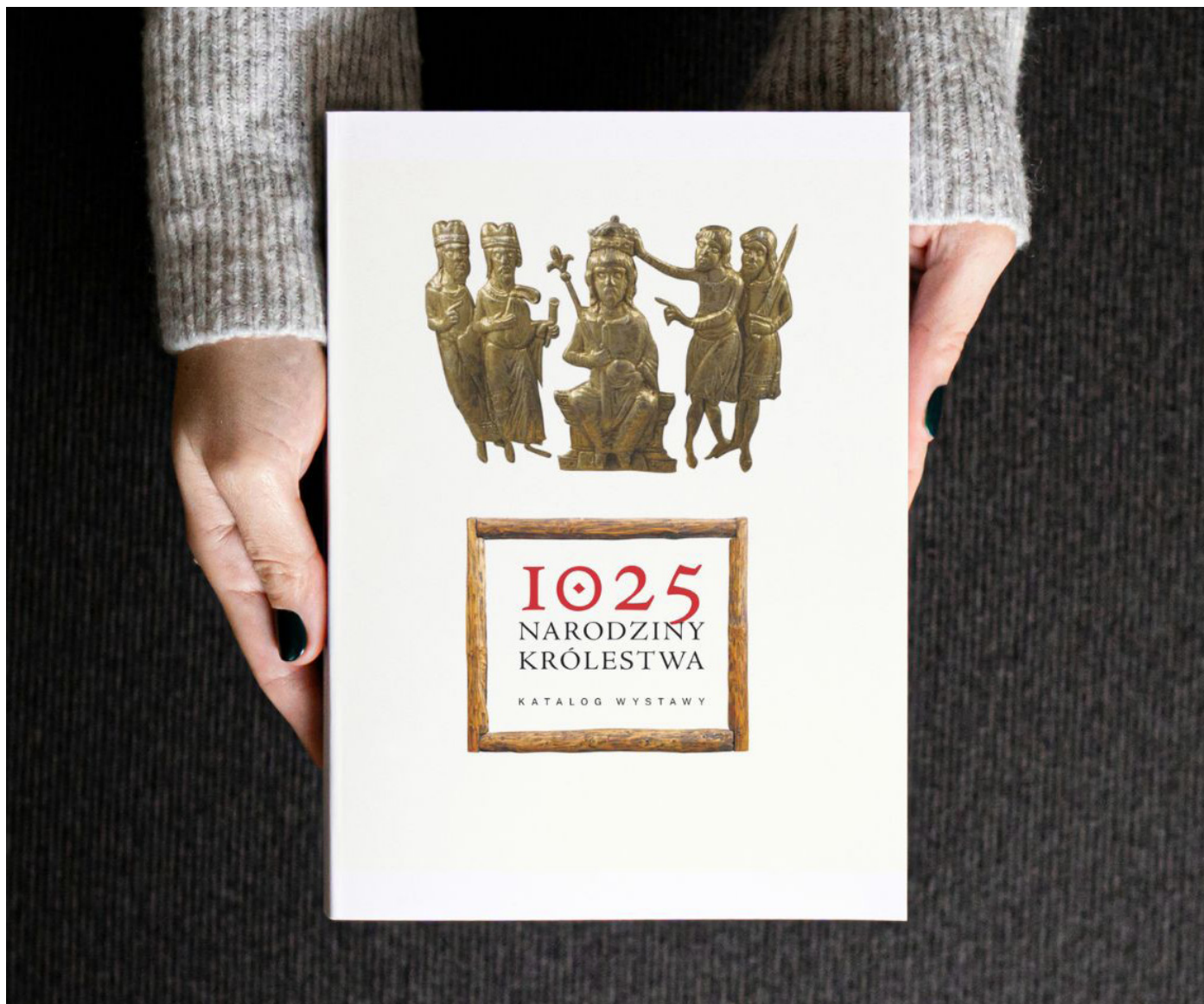
Ważnym wydarzeniem była – pierwsza w nowej siedzibie – Noc Muzeów. Z atrakcji, które zostały zaproponowane tego dnia przez Muzeum Historii Polski skorzystało ponad **3 tys. osób**. Tym samym, wydarzenie przyczyniło się do uzyskania rekordowej w 2024 r. frekwencji miesięcznej, która wyniosła ponad **13 tys. odwiedzających**. Jednak to dopiero IV kwartał 2024 r. przyniósł najwyższą frekwencję dzienną. Przypadła ona na dzień 11 listopada i wyniosła ponad **5 tys. zwiedzających**. Muzeum Historii Polski obchodziło Narodowe Święto Niepodległości, organizując liczne wydarzenia dla warszawiaków oraz osób, które zdecydowały się celebrować ten wyjątkowy dzień w stolicy Polski. Poza zwiedzaniem dostępnej tego dnia wystawy czasowej „1025. Narodziny Królestwa” nasza publiczność najchętniej korzystała z gry terenowej na terenie Cytadeli Warszawskiej. „Zagubiony skarb” – bo tak zatytułowana została ta rodzinna zabawa – odnalazło aż **1500 osób**.

Wygłaszanych z MHP wykładów otwartych wysłuchało **545 osób**, a w konferencjach uczestniczyło **280 osób**.

Wystawa stała w Krzyżowej przyciągnęła ok. **8444 zwiedzających**, a wystawa w Memoriale Maczka w Bredzie (z muzealną ścianą multimedialną – **7800 gości**). Wystawę w Polskim Instytucie Badawczym i Muzeum w Budapeszcie obejrzało **110 osób**. W Festiwalu „Niepodległa” uczestniczyło ok. **300 tys. osób**, a w akcji „Niepodległa do hymnu” wzięło udział ok. **1 mln**.

6

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

6. Działalność wydawnicza

SERIA MONOGRAFII POPULARNONAUKOWYCH

W 2024 r. ukazały się polska oraz angielska wersja monografii o konfederacji warszawskiej pióra prof. Jolanty Choińskiej-Miki (*Konfederacja Warszawska. Trudne dzieje obywatelskiego kompromisu*), oraz kontynuowane były prace nad przygotowaniem wersji niemieckiej (edycja we współpracy z CBH PAN w Berlinie). Opublikowano także monografię prof. Tomasza Nałęcza, poświęconą wydarzeniom 1905 r. na ziemiach polskich (*Rewolucja 1905 roku. Próba generalna wskrzeszenia Polski*).

PUBLIKACJE ZWIĄZANE Z DZIAŁALNOŚCIĄ MHP

W 2024 r. prowadzone były dalsze prace nad przygotowaniem publikacji towarzyszących wystawie stałej, takich jak przewodniki po wystawie stałej przynajmniej w dwóch wersjach językowych oraz publikacji albumowej, prezentującej wybrane obiekty ze zbiorów MHP. Trwają przygotowania do stworzenia serii katalogów zbiorów MHP.

KSIAŻKI O TEMATYCE ZWIĄZANEJ Z POWSTANIEM STYCZNIOWYM

- Alicja Kulecka, *Powstanie styczniowe (1863–1864). Czas walki, marzeń o wolności i niespełnionych nadziei* (w polskiej, litewskiej i angielskiej wersji językowej).
- Lidia Michalska-Bracha (oprac.), *Ciche bohaterki 1863. Udział kobiet w Powstaniu Styczniowym Marii Bruchnańskiej*.
- Michał Górny, *Broń strzelecka powstania styczniowego*.

KATALOGI WYSTAW CZASOWYCH PRZYGOTOWANYCH PRZEZ MHP

W 2024 r. ukazały się katalogi wszystkich wystaw czasowych, prezentowanych w budynku MHP. Zawierały one eseje i omawiały wybrane obiekty pokazywane na wystawach. Kontynuowano także prace nad innymi publikacjami związanymi tematycznie z planowanymi w przyszłości wystawami, czego efektem było przygotowanie (z datą 2023) np. polskiego tłumaczenia książki Dominika Pacygi *American Warsaw*.

ZBIORY MHP

7. Zbiory MHP

POZYSKIWANE MUZEALIA

Muzeum pozyskuje do swoich zbiorów obiekty związane z historią Polski, które mogą zostać zaprezentowane na wystawie stałej MHP.

Dary, zakupy, przekazy, depozyty (dane całościowe, sumaryczne, podane w sztukach – z uwzględnieniem obiektów złożonych)

Oddział		2024	2025 (planowane)
Muzeum Historii Polski w Warszawie	Dary i zakupy	55 667 szt.	58 155 szt.
	Przekazy	5803 szt.	5819 szt.
	Depozyty	876 szt.	880 szt.
Razem:		62 346 szt.	64 854 szt.

POZYSKIWANE ZBIORY BIBLIOTECZNE

Dane całościowe

Oddział		koniec maja 2024	2025 (planowane)
Muzeum Historii Polski w Warszawie	Dary, wymiana i zakupy	7967 wol.	9000 wol.
	Przekazy	×	×
	Depozyty	×	×
Razem:		7967 wol.	9000 wol.

INWENTARYZACJA, WYPOŻYCZENIA

Muzealia

Nabytki (darowizny, zakupy, przekazy – wpływy z danego roku, podane w sztukach – z uwzględnieniem obiektów złożonych)

Oddział		2024		2025 (planowane)	
		Wpisy	Skreślenia	Wpisy	Skreślenia
Muzeum Historii Polski w Warszawie	Inwentarz	2692 szt.	×	2500 szt.	×
	Zbiory pomocnicze	58 szt.	×	100 szt.	×
Razem:		2750 szt.	×	2600 szt.	×

Wypożyczenia

Oddział		2024		2025 (planowane)	
		Wpisy	Skreślenia	Wpisy	Skreślenia
Muzeum Historii Polski w Warszawie	Inwentarz	2 szt.	×	10 szt.	×
	Zbiory pomocnicze	×	×	×	×
Razem:		2 szt.	×	10 szt.	×

Zbiory biblioteczne

Nabytki

Oddział		koniec 2024		2025 (planowane)	
		Wpisy	Skreślenia	Wpisy	Skreślenia
Muzeum Historii Polski w Warszawie	Inwentarz	735 wol.	×	1000 wol.	×
	Zbiory pomocnicze	×	×	×	×
Razem:		735 wol.	×	1000 wol.	×

Wypożyczenia i wypożyczenia międzybiblioteczne

Oddział		2024		2025 (planowane)	
		Wpisy	Skreślenia	Wpisy	Skreślenia
Muzeum Historii Polski w Warszawie	Inwentarz	679 wol.	×	800 wol.	×
	Zbiory pomocnicze	×	×	×	×
Razem:		679 wol.	×	800 wol.	×

Dokumentacja zbiorów

Oddział	Dokumentacja naukowa/ ewidencyjna		Dokumentacja naukowa/ ewidencyjna	
	Liczba założonych kart		Liczba założonych kart	
	do 31.12.2024	2025 (planowane)	do 31.12.2024	2025 (planowane)
Muzeum Historii Polski w Warszawie	2750 szt.	2500 szt.	1451 szt.	4000 szt.
Razem:	2750 szt.	2500 szt.	1451 szt.	4000 szt.

ORGANIZACJA MAGAZYNÓW ZBIORÓW

W 2024 r. trzy magazyny z kompleksu magazynów zbiorów Muzeum Historii Polski zostały wyposażone w specjalistyczne systemy regałowe. Pomieszczenia przygotowano na docelowe przemieszczenie zbiorów i nową organizację przestrzeni. W roku 2025 planowane jest wykorzystanie zawartego w umowie prawa opcji i wyposażenie pozostałych pięciu pomieszczeń magazynowych.

WDROŻENIE NOWEGO SYSTEMU DO EWIDENCJONOWANIA ZBIORÓW MUZEALNYCH

W 2024 r. został zakupiony nowy system inwentarzowy Muzeo. Przeprowadzona została migracja danych z Musnetu Niebieskiego do systemu Muzeo. Dział Zbiorów i Dział Konserwacji zostały przeszkolone do pracy w nowym programie.

KONSERWACJA

Oddział	2024			2025 (planowane)		
	Konserwacje			Konserwacje		
	pełne	częściowe	zabezpieczające	pełne	częściowe	zabezpieczające/ prewencja
Muzeum Historii Polski w Warszawie	139	5	269	150	5	200
Łącznie:	139	5	269	150	5	200

W 2024 r. poddano konserwacji obiekty depozytowe oraz obiekty ze zbiorów MHP, wytypowane na wystawę stałą. Konserwacjom i przygotowaniu poddano również niektóre zabytki skierowane do stworzenia wystaw czasowych MHP. Wyznaczeni pracownicy działu kontynuowali współpracę przy realizacji projektu wystawy stałej. Nowością było opiniowanie działań przy kopiach zabytków na podłożu papierowym i kopiach zabytków tekstylnych. Finalizowano wyposażenie pracowni konserwatorskich w specjalistyczne sprzęty i meble laboratoryjne.

8

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

PRIX VERSAILLES 2024

Paris | UNESCO

PRIX MONDIAL DE L'ARCHITECTURE
ET DU DESIGN

8. Nagrody i wyróżnienia

W roku 2024 Muzeum Historii Polski kilkakrotnie wyróżniono. MHP zostało m.in. laureatem nagrody REAL ESTATE IMPACTOR 2024 w kategorii „Ikona”; nagroda jest przyznawana przez dziennik „Rzeczpospolita”. Ponadto dwa programy edukacyjne MHP (gra rodzinna „Klucz do muzeum” oraz program edukacyjny „Rodzinne przygody z historią”) nominowano w plebiscycie Grupy „Czas Dzieci” na najbardziej rozwojową inicjatywę dla dzieci („Słoneczniki”).

Muzeum Historii Polski zostało, wraz z siedmioma innymi projektami z Austrii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Luksemburga, Francji, Danii i Belgii, finalistą prestiżowego konkursu Urban Land Institute Europe Awards for Excellence 2024. Projekt MHP został doceniony w kategorii „Kultura i sztuka” jako nowoczesna, wielofunkcyjna instytucja kulturalna, która łączy rewitalizację historycznej Cytadeli Warszawskiej z innowacyjnymi rozwiązaniami urbanistycznymi i zrównoważonymi technologiami budowlanymi.

Wreszcie w paryskiej siedzibie UNESCO przedstawiciele MHO odebrali nagrody w konkursie Prix Versailles. Muzeum Historii Polski zostało w tym prestiżowym, międzynarodowym konkursie uznane za jedno z „Najpiękniejszych Muzeów Świata”.

9

ZARZĄDZANIE MUZEUM HISTORII POLSKI

9. Zarządzanie Muzeum Historii Polski

ZARZĄDZANIE ZASOBAMI LUDZKIMI

W roku 2024 zostało zatrudnionych 68 nowych pracowników. Był to drugi rok dynamicznego wzrostu zatrudnienia. Opracowano regulamin podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Rozpoczęto prace nad wdrożeniem nowego systemu okresowej oceny pracownika, tak by ocena roczna w 2025 r. mogła być przeprowadzona na podstawie nowego regulaminu – lepiej dostosowanego do aktualnej struktury muzeum.

Przeprowadzone zostały dwa cykle warsztatów z zakresu przeciwdziałania mobbingowi i innym działaniom niepożądanym oraz rozwoju i doskonalenia kompetencji kierowniczych.

Rozpoczęto działania poprawiające komunikację wewnętrzną, w szczególności: udostępnianie informacji o nowo zatrudnionych osobach i pracownikach kończących pracę z muzeum. Opracowywane są informatory wyjaśniające zagadnienia z obszaru kadr i płac.

Kontynuowane były działania sprzyjające budowaniu dobrej atmosfery oraz utrzymywaniu wysokiego poziomu zaangażowania i motywacji pracowników.

W dalszym ciągu planowane jest rozszerzanie funkcjonalności systemu „Enova365”, to jest platformy do elektronicznego obiegu dokumentów pracowniczych i narzędzia umożliwiającego pracownikowi bezpośredni dostęp do własnych danych kadrowych.

Regulaminy

W MHP obowiązują różne regulaminy, m.in.: organizacyjny, pracy, wynagradzania, wolontariatu, praktyk studenckich i absolwenckich, Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, pracy zdalnej, Młodzieżowej Rady Muzeum, Klubu Nauczyciela, a także: sprzedaży i uczestnictwa w ofercie programowej Muzeum Historii Polski w Warszawie, regulamin lekcji muzealnych, regulamin pokazów filmowych, regulamin zasad współpracy Muzeum Historii Polski w Warszawie z certyfikowanymi przewodnikami oraz wewnętrzne regulaminy dotyczące udzielania przez Muzeum Historii Polski

w Warszawie zamówień, tj. regulamin udzielania zamówień o wartości szacunkowej nieprzekraczającej kwoty 130 tys. złotych netto w Muzeum Historii Polski w Warszawie, regulamin udzielania zamówień z zakresu działalności kulturalnej w Muzeum Historii Polski w Warszawie oraz regulamin udzielania przez Muzeum Historii Polski w Warszawie zamówień, których wartość jest równa kwocie 130 tys. złotych netto lub ją przekracza (wraz z załączonym do niego regulaminem pracy Komisji Przetargowej Muzeum Historii Polski w Warszawie).

W 2025 r. muzeum będzie na bieżąco monitorować obowiązujące przepisy prawa oraz w razie potrzeby dostosowywać wewnętrzne regulacje do zmian w nich zachodzących. MHP będzie także kontynuowało tworzenie nowych regulaminów oraz dostosowywanie już obowiązujących do zadań realizowanych w siedzibie na Cytadeli Warszawskiej.

ZARZĄDZANIE MIENIEM

W pierwszym kwartale 2024 r. zakończono przeprowadzkę do siedziby głównej MHP przy ul. Gwardii 1 i zdano biura tymczasowe, mieszczące się przy ul. Mokotowskiej. Opróżniono wynajmowane dotychczas biura i przekazano je protokolarnie wynajmującemu, wobec którego zrealizowano w pełni zobowiązania finansowe.

W ostatnim kwartale 2024 r. opróżniono też magazyn ogólny, mieszczący się w budynku przy ul. Kolejowej. W tej lokalizacji znajdują się jeszcze pomieszczenia, w których zgromadzone są zbiory. W roku 2025 planowane jest przewiezenie ich do docelowej lokalizacji i opuszczenie całej wynajmowanej przestrzeni magazynowej.

Otwarcie siedziby MHP na Cytadeli wiązało się z koniecznością zaopatrzenia obiektu w media. Realizowano i odnawiano umowy z dostawcami mediów i operatorami oraz uregulowano współpracę z muzeami i innymi podmiotami funkcjonującymi na Cytadeli. Z inicjatywy MHP zorganizowano cykl spotkań określających zasady współpracy w zakresie dostępu dla zwiedzających, godzin otwarcia bram, oświetlenia terenu i organizacji wydarzeń.

Zainicjowano i przeprowadzono wznowienie granic działki w Wilanowie w celu uporządkowania stanu prawnego.

W trybie prawa zamówień publicznych przeprowadzono przetarg, w wyniku którego wyłoniono najemcę gastronomicznego. Operatorowi przekazano przestrzeń bistro, w której została uruchomiona usługa gastronomiczna, dostępna dla wszystkich zwiedzających. Ponadto przeprowadzono przetarg na wyposażenie przestrzeni restauracyjnej.

Udostępniono możliwość najmu powierzchni dostawcom sieci komórkowej w celu instalacji nadajników wzmacniających sygnał.

Wdrożono system do inwentaryzacji i zarządzania mieniem ruchomym. Trwa inwentaryzacja mienia. W czwartym kwartale przeprowadzono likwidację zbędnego majątku ruchomego.

W 2024 r. MHP korzystało z usług firm zewnętrznych w zakresie różnych usług – konkretne firmy zostały wyłonione zgodnie z obowiązującą ustawą PZP i wewnętrznymi przepisami zakupowymi.

DZIAŁANIA INWESTYCYJNE W SIEDZIBIE MHP NA WARSZAWSKIEJ CYTADELI

Decyzją nr 1136/23 z dnia 26 września 2023 r. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego udzielił Muzeum warunkowego pozwolenia na użytkowanie budynku przy ul. Dymińskiej 13 w Warszawie (obecnie ul. Gwardii 1). Decyzją nr 290/24 z dnia 19 marca 2024 r. Mazowiecki WINB zmienił decyzję z dnia 26 września 2023 r., przesuwając termin dopełnienia jednego z warunków wynikającego z ww. decyzji do dnia 30 września 2024 r. Decyzją numer 1488/24 z dnia 30 grudnia 2024 r. Mazowiecki WINB zmienił ww. decyzje i przesunął termin dopełnienia jednego z warunków wynikającego z ww. decyzji do dnia 30 czerwca 2025 r.

W okresie od 18 do 22 grudnia 2023 r. Budimex S.A. oraz MHP podpisali protokół odbioru końcowego inwestycji realizowanej na podstawie umowy z dnia 30 maja 2018 r., w którym stwierdzono wystąpienie licznych wad oraz konieczność realizacji zaleceń. W 2024 r. prowadzone były prace związane z usuwaniem wad. W 2024 r. zostało usuniętych 7881 usterek z 8140 usterek bezspornych – tj. 97% oraz 673 usterek z 1027 usterek spornych – tj. 66%.

18 grudnia 2023 r. MHP oraz Budimex S.A. zawarły umowę o przeprowadzenie mediacji w Sądzie Polubownym przy Prokuraturii Generalnej RP. Mediacje objęte są klauzulą poufności. W 2024 r. były one kontynuowane. Powołanie przez MKiDN Pełnomocnika ds. Zakończenia Budowy Siedziby MHP znacznie przyspieszyło proces mediacji, dając realne szanse na osiągnięcie pozasądowego porozumienia z firmą Budimex S.A.

Z przyczyn niezależnych po stronie MHP oraz firmy Budimex S.A. nie udało się w założonym terminie do 30 listopada 2024 r. usunąć niektórych wad. W związku z tym strony postanowiły podpisać porozumienie i prolongować termin na usunięcie pozostałych wad i realizacji prac dodatkowych związanych z funkcjonalnością obiektu do 30 czerwca 2025 r.

W 2024 r., na podstawie uzyskanego w 2023 r. pozwolenia na budowę, dzięki środkom pozyskanym z MKiDN został zrealizowany remont (rewitalizacja) zabytkowego Muru Carnota, otaczającego teren Cytadeli na odcinku należącym do MHP.

IT

W roku 2024 Dział IT podjął wiele działań mających na celu modernizację i rozwój infrastruktury informatycznej MHP i zapewnienie jej niezawodnego funkcjonowania oraz wsparcia operacyjnego. Aby sprostać nowym wyzwaniom związanym z administrowaniem rozbudowaną infrastrukturą oraz bieżącą obsługą technologiczną muzeum, zespół IT został powiększony.

Dokonano migracji danych na nową, bardziej wydajną infrastrukturę. Zaktualizowano systemy operacyjne serwerów z wersji Windows Server 2016 do Windows Server 2022, co poprawiło bezpieczeństwo. Wymieniono 165 komputerów służbowych na nowe urządzenia wyposażone w system operacyjny Windows 11, co zwiększyło komfort pracy i możliwości pracowników. Wdrożono dwuetapowe uwierzytelnianie z wykorzystaniem kluczy sprzętowych Yubikey, co znacznie podniosło poziom bezpieczeństwa danych i dostępu do systemów. Uszczelniono politykę bezpieczeństwa, wprowadzając bardziej restrykcyjne zasady (*hardening*) oraz dodatkowe środki ochrony w celu minimalizacji ryzyka cyberzagrożeń. Wdrożono Web Application Firewall (WAF) dla stron internetowych muzeum, zapewniając lepszą ochronę przed cyberzagrożeniami. Realizowano też obowiązek monitorowania zagrożeń w obszarze cyberprzestrzeni, wynikający z wprowadzonych stopni alarmowych.

Ponadto wdrożono nową wersję aplikacji Bazhum, umożliwiającą udostępnianie czasopism humanistycznych w bardziej intuicyjny i efektywny sposób. Uruchomiono katalog biblioteczny, dostępny online, co poprawiło dostępność zasobów bibliotecznych dla użytkowników. Wprowadzono nowy system zarządzania zbiorami Muzeo wraz z migracją danych z poprzedniego systemu. Muzeo ułatwia zarządzanie kolekcjami muzeum oraz zapewnia wyższy poziom bezpieczeństwa od swojego poprzednika.

Pracownicy IT brali udział w pracach zespołów odbierających wady i usterki zgłoszone przy odbiorze budynku MHP.

Dzięki tym działaniom muzeum zyskało nowoczesną i bezpieczną infrastrukturę IT, która wspiera codzienną działalność instytucji oraz umożliwia dalszy rozwój cyfrowy.

MULTIMEDIA

W 2024 r. Dział Multimediów wykonywał działania w zakresie wsparcia pracowników MHP podczas realizacji działalności muzealnej z wykorzystaniem infrastruktury AV. Dotyczyły one głównie utrzymania w gotowości eksploatacyjnej sprzętu multimedialnego.

Dział Multimediów realizował zadania w zakresie elektroakustyki, mechaniki estradowej, oświetlenia estradowego i systemów multimedialnych oraz przygotowania, serwisowania, eksploatacji profesjonalnych urządzeń audio-video. Celem było zapewnienie ciągłości działania instalacji i systemów multimedialnych wystaw czasowych oraz współpraca z podmiotami zewnętrznymi przy organizacji wydarzeń.

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

W 2024 r. Muzeum ogłosiło 38 postępowań przetargowych, w tym 12 o wartości przekraczającej progi unijne tj. 221 tys. euro, co stanowi równowartość kwoty 1 024 799 zł netto.

Większość zakończyła się zawarciem umowy, np.: na wykonanie wystawy czasowej „Potęga opowieści”; świadczenie usługi kompleksowej obsługi technicznej budynku siedziby głównej Muzeum Historii Polski w Warszawie wraz z zewnętrznym terenem przyległym położonym w Warszawie na terenie Cytadeli Warszawskiej; świadczenie kompleksowego utrzymania czystości w obiektach Muzeum Historii Polski w Warszawie; kompleksową specjalistyczną usługę transportową muzealiów wraz z zapewnieniem niezbędnych opakowań i ochroną transportu zbiorów na wystawę „1025. Narodziny Królestwa”; konserwację i przygotowanie do ekspozycji obiektów przekazanych MHP w depozyt przez Muzeum Zamoyskich w Kozłowie do stworzenia wystawy stałej Muzeum Historii Polski w Warszawie; dostawę energii cieplnej z sieci ciepłowniczej do budynku Muzeum Historii Polski w Warszawie; dostawę wraz z montażem specjalistycznego wyposażenia magazynów zbiorów Muzeum Historii Polski w Warszawie; dostawę urządzeń audiowizualnych dla Muzeum Historii Polski w Warszawie; zaprojektowanie, wykonanie i dostawę wraz z montażem i uruchomieniem specjalistycznych urządzeń do prac konserwatorskich.

Muzeum Historii Polski składa serdeczne podziękowania
za wsparcie działań i projektów w 2024 roku:

Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

oraz partnerom i patronom medialnym

PARTNERZY

**GNIEZNO
2025**
1000. rocznica koronacji
pierwszych królów Polski

MUZEUM
WOJSKA
POLSKIEGO

Warszawa

Archidiecezja

Gnieźnieńska

1000-lecie
KORONACJI
KRÓLEWSKIEJ
W KATEDRZE GNIEZNEŃSKIEJ

MUZEUM
PIERWSZYCH PIASTÓW
NA ŁĘDNICY

MUZEUM
X PAWILONU
CYTADELI WARSZAWSKIEJ

PATRONI MEDIALNI

DZIEJE.PL
PORTAL
HISTORYCZNY

POLSKIE
RADIO

POLSKA
PRESS
GRUPA

POLSKA AGENCJA PRASOWA

RZECZPOSPOLITA

MÓWIĄ WIEKI

HISTORIA
.ORG.PL

KAYAX

Wydawca: **Muzeum Historii Polski**
Redakcja i korekta: **Magdalena Baj**
Wybór zdjęć: **Małgorzata Kowalczyk**
Projekt graficzny i skład: **Artur Busz**

ISBN: 978-83-68366-13-6

